

Per Erik Wahlund:

Den försumlige recensenten

(Fragment av en självbiografi)

Ensam i sin lya vid Yrjökanu i Helsingfors, långt ifrån förebrående travar av recensionsexemplar och hotfulla telefonsamtal med Polstjärnans redaktör, vaknar recensenten en morgon och erinrar sig med ruelse sina ouppfyllda plikter. Angelägen att inte alldeles trassla till det goda förhållande som hitintills varit rådande mellan landets bokförläggare och tidningen, sätter han sig kapparak upp i sängen och sträcker handen efter skrivmaskinen för att i mer lakonisk form än någonsin återge sina intryck av det längesedan lästa:

Lars Ahlin: Min död är min. Tiden.

Bokanmälare från olika läger har förenats i sin uppskattning av Ahlins opus 3; Dostojevskij och Strindberg har figurerat som jämförelse-material. Det ligger någonting i det. Romanens omfång, som genom en förständig nedskärning kunnat betydligt reduceras, och de djupa spadtagen i mänskligt elände — det är Dostojevskij; det intensiva temperamentet och den frodiga berättargåvan — det är Strindberg. Min död är min är utan gensägelse det största kraftprovet hittills av någon representant för den omstridda fyrtitalsfalangen. Reservationslöst kan den dock inte enligt min mening berömmas. Kastningarna mellan realism och symbolism är ofta svåra att finna motiv för. "Förkunnelsen" — destruktionsskriftens apoteos — skymms emellanåt undan bakom tunga murar av ord. Men, som sagt, helhetssett betecknar Ahlins arbete en märklig insats, i all sin fränstötande gyttjeuppkastning.

Salom Asch: Aposteln. Bonniers.

Thomas Mann och Franz Werfel har tidigare givit avsnitt ur Gamla Testamentet ny litterär utformning, ny psykologisk belysning. Den judiske diktaren Salom Asch har vänt sig till Nya Testamentet och skrivit en stor roman om Saulus förvandling till Paulus. Asch, som skriver på jiddisch, har vid detta laget en imponerande räckvidd bakom

sig, men torde av olika skäl inte vara mycket känd hos oss. Som lämplig att förmedla en första insyn i hans författarskap skulle jag vilja föreslå den intresserade läsaren romanen En mor; Aposteln är inte minst genom sitt kolossalformat ganska otillgänglig för den fullkomliga novisen. Om denna gigantiska berättelses höga resning kan emellertid bara en mening råda. Diktarens lärdom, intuition, människokunskap och episka fantasi har skapat ett verk som står på höjden av vår tids romankonst. Aposteln borde föra fram Salom Aschs namn till Nobelprisets absoluta närhet.

Karl Asplund: Livets smultronställen. Bonniers.

Med tillbakablickandets rosenkattade vemod har skalden Karl Asplund i denna volym samlat en serie minnesbilder från flydda ungdomsår. Glansen över dessa hågkomster är omiskännlig, skuggorna är få och tunna. Särskilt nöje har jag för min del haft av kapitlet om gymnasistpoesin — kanske därför att den sortens litterära verksamhet ännu ligger en femårsjubilerande student så nära? Intressant är det också att skymta Pär Lagerkvists bleka nuna vid ett proseminarium i konsthistoria eller att närvara vid en tentamen för den fruktade Schüick. Åtskilliga handlingar och ansikten passerar revy, då Karl Asplund blåddrar tillbaka i minnets gulnade arkiv. Personlig kultur och älskvärd epikurism kännetecknar alltigenom denna påbörjade självbiografi, vars fortsättning man motser med stor förväntan.

Gunnar Eklöf: Non serviam. Bonniers.

I min lyriköversikt i Polstjärnans decembernummer kom genom omständigheternas makt och den tidiga pressläggningen en behandling av årets två märkligaste diktsamlingar att saknas. Non serviam är kanske den mångsidigaste och rikaste diktbok Gunnar Eklöf gett ut. Skaldens ansiktsuttryck växlar i ett —

gemensamt för de olika styckena är bara deras nästan farliga suggestivitet och deras mjukt nyanserade ordmusik. Utan att ha tillgång till citat nämner jag som samlingens märkligaste dikter eller diktcyklar "Skrevet på näverbitar", en svit Lappmarksimpressioner, genomskinliga och kyligt klara som fjälluft; "Havstema", en surrealistisk cykel, genomströmmad av en melodikonst vars verkan är av rens hypnotisk art; "Emigranten", en blankversfantasi, som varierar skuldmystiken hos Franz Kafka; och "Samothrake", den stora dikten om skeppet som för oss bort från verklighetens stränder: "Taktfast, o taktfast rör vi ditt skepp i hamn . . . Vid sidan om Martinsons Passad står Ekelöfs bok för mig som det väsentligaste bidraget till fjollårets svenska lyrik. I sin avsiktliga exklusivitet har den ringa möjlighet att knappa in på avståndet mellan författarna och den stora publiken, men den lilla krets som alltifrån början följt Gunnar Ekelöfs utveckling med aktning och beundran ger den ännu ett tillfälle att profetera om en kommande renässans för skalden, då om tjugofem, femtio år den lyrikläsande allmänheten blivit honom mera vuxen.

Olle Hedberg: Den felande länken. Norstedts.

Recensenten spår, och författaren rår: när jag hösten 1944 omnämnde Hedbergs Slå dank i Polstjärnans spalter, menade jag oförsiktigt att berättelsen om Bo Stensson Svenningsson nu kunde bli ungefär hur lång som helst — ett år senare satte länkaren av hans öden punkt; Den felande länken — titeln är vitsig som vanligt — avslutar krönikan. Lika klok, kvick och balanserad som seriens övriga delar är också denna sista, som för fram skildringen av Bo Stenssons liv till hans giftermål med den vackra Helene. Men det är inte utan, att man velat ha en volym till: Hur kommer äktenskapet mellan två så omaka kontrahenter att gestalta sig? Den frågan hänger i luften och det är litet ledsamt, eftersom man efter fem års umgänge med doktor Svenningsson känner sig som en nära vän till honom och inte gärna vill lämna honom vind för våg på ett så ömtåligt område som äktenskapets. Nå, däråt är likväl intet att göra, romansviten är avslutad, och Hedberg har lagt en ny stor triumf till sina föregående. Känner man hans enorma plikttröhet mot sin ständigt